

บทความวิจัย (Research Article)

การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็น
โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาล

Management Based on Sufficiency Economy Philosophy for Upgrading to
Local Sufficiency School under the Municipality

สุกิจ โพธิ์ศิริกุล¹, วิชัย จันทร์จำรูญ², บัญจกรวาล รอดบำเรอ³, วิราภรณ์ ส่งแสง⁴, กชภัทร์ สงวนนคร⁵
Sukit Phosirikul¹, Wichai Janjamroon², Bunchakrawan Rotbamroe³, Wiraporn Songsang⁴, Kotchaphat Sanguanhruea⁵
นักวิชาการอิสระ^{1,2,3,4,5}
Independent scholars^{1,2,3,4,5}

Received: July 05, 2022, Revised: July 30, 2022, Accepted: August 2, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาล และแนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครู สังกัดเทศบาลทั่วประเทศ จำนวน 570 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม และแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง และมีแนวทางสำคัญที่ได้นำมาใช้ในการบริหารจัดการคือ สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์และส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินโครงการ กิจกรรม ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการศึกษาอบรม ดูงาน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น พัฒนาครูแกนนำในการเป็นวิทยากรเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้แก่สถานศึกษาอื่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น

Abstract

The objectives of the research were study the quality of management based on the philosophy of sufficiency economy for upgrading to local sufficiency school under the

¹ Corresponding author, Tel. 081-934-9354, E-mail: sukkitp60@gmail.com

municipality, and management guidelines based on the philosophy of sufficiency economy to raise the level to be a local sufficiency school under the municipality. The sample group was 570 school administrators and municipal teachers. The tools used for data collection were questionnaires, and in-depth interviews with 5 administrators of schools with best practices. Data were analyzed by basic statistics and content analysis. The results showed that: The quality of management according to the philosophy of sufficiency economy The overall level is moderate. There are important guidelines that have been used in management; The school sets a vision and encourage stakeholders to participate in the planning and implementation of projects and activities, promote and develop teachers' potential in organizing learning activities according to the philosophy of sufficiency economy through education, training, work visits and building a network of cooperation with other schools, develop core teachers to be speakers to disseminate knowledge to other schools, encourage students to learn and practice from a variety of learning activities, and continuously follow up and evaluate performance.

Keywords: Management, Sufficiency Economy Philosophy, Local Sufficiency School

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในมาตรา 75 รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึงเป็นธรรมและยั่งยืนสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมและพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) นอกจากนี้ ยังได้กำหนดให้รัฐส่งเสริมการวิจัยเพื่อการพัฒนานวัตกรรมไว้ในมาตรา 69 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ ศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ ให้เกิดความรู้ การพัฒนา และนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติอย่างเสมอภาค (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และคณะ, 2565) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) วัตถุประสงค์และเป้าหมายรวมเพื่อคนไทยมีคุณลักษณะที่สมบูรณ์ มีวินัย ทักษะคิดและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม เป็นพลเมืองดี รู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบทำประโยชน์ต่อส่วนรวมมีวิถีชีวิตพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้กับคนไทยตั้งแต่พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา และได้ขับเคลื่อนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 9 เป็นต้นมา เป็นที่มาของนิยาม 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย ความพอประมาณ (Moderateness) ความมีเหตุผล (Reasonableness) และภูมิคุ้มกัน (Self-Immunity) บนเงื่อนไข ความรู้ (Knowledge Condition) และคุณธรรม (Integrity Condition) โดยมีเป้าหมายคือและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ (Economy) สังคม (Society) สิ่งแวดล้อม (Environment) และวัฒนธรรม (Culture) การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา มีเป้าหมายให้เด็กรู้จักความพอเพียง มุ่งปลูกฝังอบรมให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิด

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สารการเรียนรู้ให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ปรียานุช พิบูลสรารุช, 2558; ทิศนา แชมมณี, 2558)

การก้าวเข้าสู่มาตรฐานการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสมบูรณ์ มีเกณฑ์การแบ่งสถานศึกษาออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับสถานศึกษาทั่วไป ระดับสถานศึกษาพอเพียง ระดับสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ และระดับศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้การประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินตนเองของกระทรวงศึกษาธิการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในปัจจุบันการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังมีปัญหาทั้งด้านงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคลและงานบริหารทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษามีการรับรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ระดับน้อย โดยผู้บริหารมีระดับการปฏิบัติน้อยด้านชุมชนร่วมวางแผนจัดกิจกรรมการดำเนินงานโครงการ นอกจากนี้ยังพบว่าสถานศึกษาขาดการเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตร การวางแผนและการนิเทศติดตามการบริหารหลักสูตร (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559; ปรีชา ไคนุ่นสิงห์, 2559; รุ่งทิวา สันติผลธรรม, 2552; รัชดา ทองสุข, 2552; จันทร์ทิพย์ เจียมพงษ์, 2555; บรรจงจิตต์ ฉายสันต์, 2554) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมปอง มาตย์แทน (2555) ที่พบว่า มีปัญหาการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น บทบาทสำคัญผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทำงานร่วมกับชุมชนและหน่วยราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และแสวงหาแนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาล อันจะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด (สัญญา จารุจินดา, 2551)

คำถามการวิจัย

1. การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาลมีคุณภาพอยู่ในระดับใด
2. แนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาลที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาล
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาล

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานไว้ให้คนไทยจนถึงวันนี้ แม้ว่าจะเป็นที่รับรู้อย่างกว้างขวางแต่ความเข้าใจและการนำไปใช้อย่างถูกต้องเป็นรูปธรรมได้ประโยชน์อย่างแท้จริงสำหรับคนไทยอาจจะยังไม่มากพอ แต่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยไปอย่างรวดเร็ว มองโลกเป็นระบบที่มีลักษณะเป็นพลวัตสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับประชากรทุกระดับ ทั้งในระดับครอบครัว ระดับชุมชนและระดับรัฐ ได้ตลอดเวลา มีแนวคิดเป็นทางสายกลาง โดยมี

หลักการ 3 ประการ โดยความพอเพียง (Sufficiency) โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) ความพอประมาณ กับศักยภาพของตนและสถานะแวดล้อมตามความเป็นจริง 2) ความมีเหตุผลบนพื้นฐานความถูกต้อง และ 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีคือไม่ประมาทในการดำรงชีวิต กล่าวคือ **ความพอประมาณ**กับศักยภาพของตนและสถานะแวดล้อมตามความเป็นจริง หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นทุนเดิมของตนหรือภายในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะ พอควรกับสถานะเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมรวมทั้งวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความจำเป็น สถานะของตน สถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ รักษาระดับของความพอประมาณ ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป โดยอาศัยความรู้ รอบคอบในการวางแผนและการตัดสินใจและบนพื้นฐานของคุณธรรม **ความมีเหตุผล** บนพื้นฐานความถูกต้อง หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ บนพื้นฐานความถูกต้อง ความเป็นจริง ตามหลักวิชาการ กฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงาม พิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งในระยะสั้น ระยะยาว และทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ส่วนรวม โดยอาศัยความรู้ รอบคอบ ในการคิด พิจารณาตัดสินใจโดยใช้สติปัญญา มีความขยัน หมั่นเพียร ความอดทน แสวงหาความรู้ที่ถูกต้องอยู่เสมอ จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และ**การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี** หมายถึง การมีภูมิคุ้มกันในตัวคือไม่ประมาทในการดำรงชีวิต เตรียมตัวให้พัฒนาตนเองและผู้เกี่ยวข้องพร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น (สุพจน์ ประไพเพชร และคณะ, 2565) โดยองค์ประกอบทั้งสามประการ ดังกล่าวมีความเป็นองค์รวม ไม่สามารถแยกกันได้ จึงเป็นความพอเพียงอย่างแท้จริง

แนวคิดโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น

โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น หมายถึง สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทิศทางการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนในแต่ ละระดับ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ดังภาพที่ 2 โดยมีแนวทางการดำเนินงานและติดตามประเมินผล 5 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านที่ 2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาและด้านที่ 5 ด้านผลลัพธ์/ ภาพความสำเร็จ โดยมีการบริหารจัดการที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย และพร้อมที่จะนำความรู้ ความสามารถไปพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการ บริหารจัดการและจัดการเรียนรู้ พร้อมให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดขึ้นในตัว ผู้เรียน ซึ่งในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ กำหนดการประเมินไว้รวม 5 ด้าน 16 องค์ประกอบ 46 ตัวบ่งชี้ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559) ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 3 องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ ด้านที่ 2 ด้านหลักสูตรและ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ ด้านที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 3 องค์ประกอบ 8 ตัวบ่งชี้ ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบ 6 ตัวบ่งชี้ และ ด้านที่ 5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มี 4 องค์ประกอบ 8 ตัวบ่งชี้

จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิด โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น นำไปสู่การกำหนดกรอบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7 ด้าน ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ (vision) การกำหนดแผนพัฒนา (plan) การนำแผนสู่การปฏิบัติ (implementation) การพัฒนาบุคลากร (personnel Development) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

(network) การส่งเสริมกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (promoting activities in accordance with the sufficiency economy philosophy) และการประเมินตนเอง (self - assesment)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดเทศบาลทั่วประเทศ จำนวน 1,051 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนคร 192 แห่ง เทศบาลเมือง 423 แห่ง และเทศบาลตำบล 436 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบลทั่วประเทศ 285 แห่ง แห่งละ 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 570 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2550 อ้างถึงในสัมฤทธิ์ กางเพ็ง สรายุทธ กันหลง และอิทธิกร ข้าเดช, 2562) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 5% โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียงและมีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศด้านการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมและรายด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$, S.D.= 0.61) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.98$, S.D.= 0.71) รองลงมาคือ ด้านการกำหนดแผนพัฒนา ($\bar{X} = 3.10$, S.D.=0.75), ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 2.98$, S.D.=0.70), การส่งเสริมกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($x = 2.96$, S.D.=0.71), การประเมินตนเอง ($\bar{X} = 2.95$, S.D.=0.70) การกำหนดวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 2.90$, S.D.=0.69) และด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ($\bar{X} = 2.88$, S.D.=0.68) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่	การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับคุณภาพ (n=570)		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	การกำหนดวิสัยทัศน์	2.90	0.69	ปานกลาง
2	การกำหนดแผนพัฒนา	3.10	0.75	ปานกลาง
3	การนำแผนสู่การปฏิบัติ	2.98	0.71	ปานกลาง
4	การพัฒนาบุคลากร	2.98	0.70	ปานกลาง
5	การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	2.88	0.68	ปานกลาง
6	การส่งเสริมกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2.96	0.71	ปานกลาง
7	การประเมินตนเอง	2.95	0.70	ปานกลาง
	รวมเฉลี่ย	2.98	0.61	ปานกลาง

2. แนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาล ได้แก่ 1) สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์และส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินโครงการ กิจกรรม 2) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการศึกษา อบรม ดูงาน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น 3) พัฒนาครูแกนนำในการเป็นวิทยากรเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้แก่สถานศึกษาอื่น 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 5) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านการกำหนดแผนพัฒนามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้บริหารจัดการภายใต้ยุทธศาสตร์และระเบียบของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งให้น้ำหนักและความสำคัญกับการวางแผนเพื่อให้สามารถดำเนินงานเป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดและสอดคล้องกับนโยบายทุกระดับ แต่สถานศึกษาส่วนมาก บุคลากรยังขาดความเข้าใจและทักษะในการจัดทำแผนตามขั้นตอนการจัดทำแผน โครงการ ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผู้วิจัยอาศัยหลักการแนวคิดสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) โดยมีวิสัยทัศน์ประเทศคือ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแผนที่อัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาและบริหารประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 - 2556) และสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานสู่โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นของกระทรวงมหาดไทยที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานจำแนกแต่ละด้านดังนี้ 1) การบริหารการศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) การพัฒนาบุคลากร 5) ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559) สอดคล้องกับ สมปอง มาตย์แท่น (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาไม่ได้นำผลการประเมินโครงการและกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาร่วมกันวิเคราะห์ ปรับปรุง พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กับภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาบันต่าง ๆ ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

แนวทางสำคัญคือสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์และส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินโครงการ กิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีความจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายใน และภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้เป็นฐานในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการส่งเสริมทักษะอาชีพ งานฝีมือที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดรายได้เสริมระหว่างเรียนและมีทักษะชีวิตที่ดี ส่งเสริม พัฒนาครูโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ศึกษาดูงานเพื่อให้ความเป็นมืออาชีพ สามารถเป็นวิทยากรแกนนำในการให้ความรู้ ขยายผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสามารถถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ แสวงหาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ เพื่อให้สนับสนุนจุดเน้นของสถานศึกษา

สร้างความร่วมมือกับภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาที่ขาดแคลน อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในการดำเนินงานของสถานศึกษาเทศบาลที่คล้ายคลึงกัน คือ การมีพื้นที่ภายในสถานศึกษาจำกัด ดังนั้นสถานศึกษาจึงเน้นพัฒนาหลักสูตรและออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาเพื่อให้ครูและนักเรียนมีความคล่องตัวในการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับสุนทร อองกุลนะ (2547) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์พบว่า หลักสูตรท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ผู้รู้มีนำมาสอนในโรงเรียนแนวทางการพัฒนา คือโรงเรียนควรสร้างความเข้าใจกับชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครู ส่วนชุมชนควรสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ และประสานงานหรือเสนอความต้องการให้โรงเรียนทราบ ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมกับชุมชนจะทำให้ชุมชนโดยให้ร่วมตัดสินใจจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ การทำงานที่เน้นให้ความสำคัญในด้านการแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจร่วมจะช่วยให้เกิดบรรยากาศเชิงบวกนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี (ชุตีภา บุตรดีวงศ์ และคณะ, 2565) สอดคล้องกับ อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล (2554) ได้ทำการวิจัย การนำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยมีสารสนเทศสำคัญที่เป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาล หรือ VTMAE Model ประกอบด้วย

1. Vision:

สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์และส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินโครงการ กิจกรรม

2. Teacher Development:

ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการศึกษา อบรม ดูงาน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น

3. Model Teacher Development:

พัฒนาครูแกนนำในการเป็นวิทยากรเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้แก่สถานศึกษาอื่น

4. Active Learning:

ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงจากกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

5. Evaluation:

ติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ตั้งโมเดลการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาล หรือ VTMAE Model ที่นำเสนอในภาพที่ 1

แนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาล (VTMAE Model)

- 1 **Vision:** สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์และส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินโครงการ กิจกรรม
- 2 **Teacher Development:** ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการศึกษา อบรม ดูงาน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น
- 3 **Model Teacher Development:** พัฒนาครูแกนนำในการเป็นวิทยากรเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้แก่สถานศึกษาอื่น
- 4 **Active Learning:** ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 5 **Evaluation:** ติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 1 โมเดลการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับเป็นโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่นสังกัดเทศบาล หรือ VTMAE Model

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยในภาพรวมและรายด้านมีระดับคุณภาพปานกลาง ดังนั้น สถานศึกษาพอเพียงท้องถิ่นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบริหารจัดการให้ครอบคลุมทั้ง 7 ด้านให้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ การกำหนดแผนพัฒนา การพัฒนาบุคลากร การนำแผนสู่การปฏิบัติ การส่งเสริมกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประเมินตนเอง การกำหนดวิสัยทัศน์ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

2. ผลการวิจัยพบว่าด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในขณะที่แนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินโครงการ กิจกรรม และการสร้างเครือข่ายเป็นข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนั้น สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายระดับองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลเพื่อความร่วมมือในการสนับสนุนการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักการดำเนินงานร่วมกันที่ชัดเจนเครือข่ายทุกคนมีบทบาท หรือโอกาสในการทำงานร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาหรือพัฒนารูปแบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สถานศึกษาก้าวสู่ศูนย์เรียนรู้พอเพียงอย่างยั่งยืน

2. ควรศึกษาหรือพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมกระบวนการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา

3. ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางบริหารที่มีอิทธิพลต่อการยกระดับโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น หรือโมเดล
สมการโครงสร้างโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น

4. ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับสู่
ความเป็นโรงเรียนพอเพียงสังกัดเทศบาล หรือสังกัดหน่วยงานอื่นๆ ทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). *แนวทางการดำเนินโครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ :
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- จันทร์ทิพย์ เจียมพงษ์. (2555). *การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนรัชมังคลา
ภิเษก*. ศรีสะเกษ : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ชุตินา บุตระดิษฐ์ และคณะ. (2565). การมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพเกษตรสมัยใหม่
ในสถานศึกษา *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, 4(3), 1-10.
- ทิตนา แคมมณี. (2558). *ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอนกระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจงจิตร ฉายสันต์. (2554). *การบริหารหลักสูตรที่เน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1*. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ปรีชา ไคนุ่นสิงห์. (2559). *การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการประเมินสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบโรงเรียน
บ้านสี่สุข อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา*. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา.
- ปรียานุช ธรรมปิยา. (2558). *การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พ.ศ. 2549-2558*.
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.
- รัชดา ทองสุข. (2552). *การรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 และเขต 2*.
พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- รุ่งทิศา สันติผลธรรม. (2552). *การนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงของสถานศึกษาเอกชน อำเภอเมืองนครสวรรค์จังหวัดนครสวรรค์*. นครสวรรค์ :
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สมปอง มาตย์แท่น. (2555). *การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง โรงเรียนเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- สัญญา จารุจินดา. (2551). *แนวทางการบริหารจัดการในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติใน
โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และคณะ. (2565). *กระบวนการพัฒนาศักยภาพเพื่อการพัฒนาวัตกรรมการบริหารและจัด
การศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น*. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, 4(2), 61-74.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง สรายุทธ กันหลง และอิทธิกร ขำเดช. (2562). *การวิจัยแบบผสมวิธี: กระบวนการวิจัยใน
ศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. *ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุนทร อองกุลนะ. (2547). *การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอฟิชชัย จังหวัดอุตรดิตถ์*. อุตรดิตถ์ : สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์.
- สุพจน์ ประไพเพชร และคณะ. (2565). โมเดลปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, 4(1), 66-67.
- อิทธิพันธ์ สุวทันพรกุล. (2554). *การนำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.